

Es diu sovint que el món del periodisme s'ha feminitzat, que les facultats de Ciències de la Comunicació estan plenes de dones joves, on des de fa anys representen més d'un 60% de l'alumnat, i que aquesta és una tendència mundial. Però, què passa a la professió? Realment, hi ha tantes dones al món dels mitjans? On són? S'ha assolit la paritat? Un ambiciós estudi de la International Women Media Foundation (IMWF) ha volgut indagar en aquesta realitat.

El sostre de vidre de les periodistes

Joana Gallego

Malgrat els indubtables avenços realitzats en els últims anys, les dades d'un estudi de la International Women Media Foundation (IMWF) mostren que les dones representen un 35% de professionals en el mitjans de comunicació, i que aquesta xifra baixa fins a un 27% quan es parla de càrrecs de direcció. Quan es diu *professionals* no es vol dir *periodistes*, ja que aquestes xifres inclouen el personal de les empreses informatives, tant els propietaris o alts càrrecs directius com el personal tècnic, d'administració o vendes i publicitat. L'estudi ha inclòs els professionals de la informació (redactors, reporters, corresponsals, etc.) dins les categories professionals sènior i júnior".

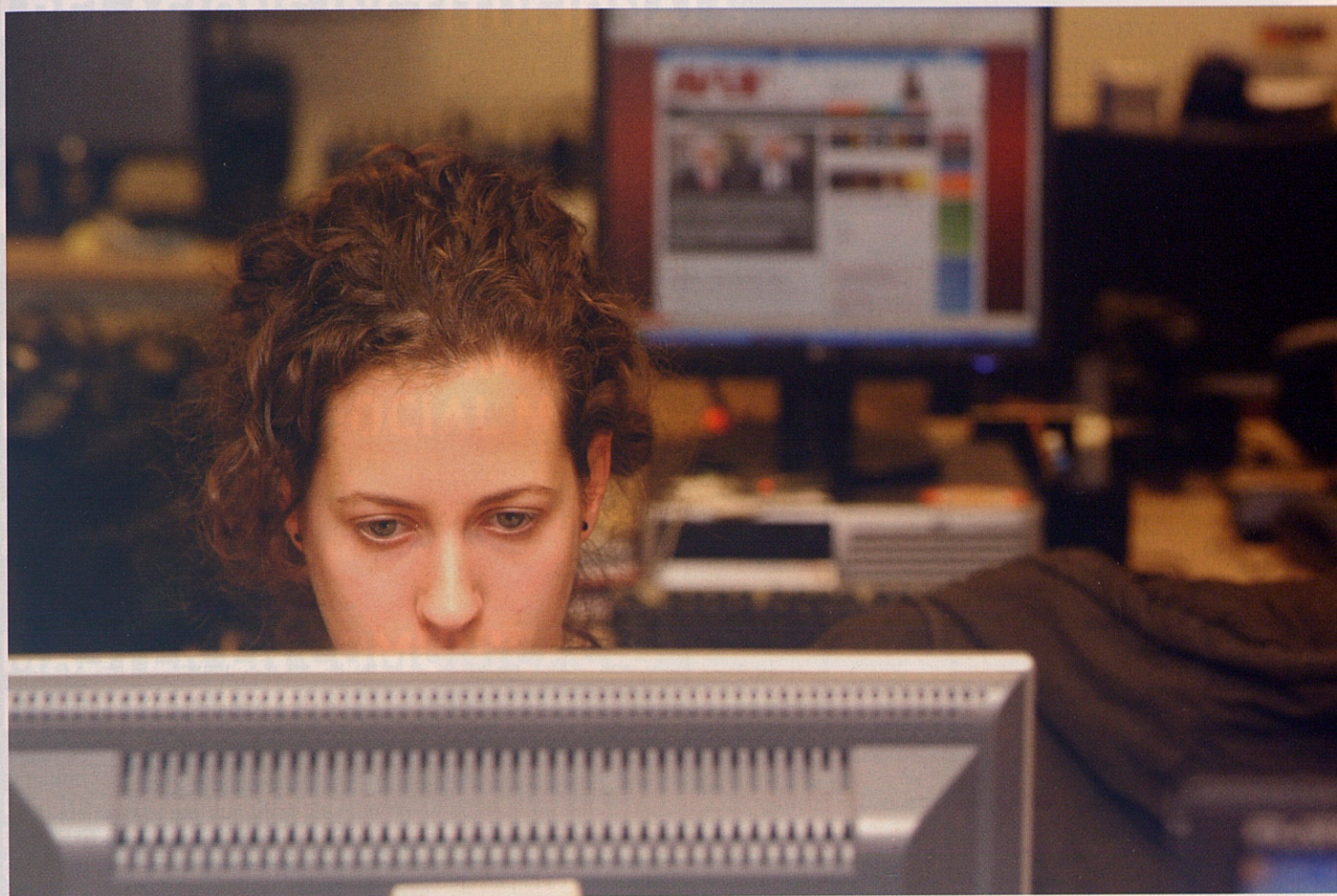
L'estudi ha estat dirigit per la professora Carolyn Byerly, de la Howard University de Washington, i ha comptat amb el suport de la Fundació Ford, la UNESCO i altres institucions. Inclou un total de 522 empreses informatives que han estat entrevistades personalment, de 59 països diferents. Cada país tenia un nombre determinat de mitjans a cobrir i, per tant, tots els països han triat els mitjans més representatius. Això vol dir que s'han inclòs les empreses més sòlides, les més prestigioses i les que tenen una major incidència social, per la qual cosa la radiografia que surt és la més avantatjosa que es podria esperar. Això cal tenir-ho en compte, ja que la situació

reflectida és la que correspon als mitjans més "elitistes" de cada país, i possiblement no sigui aquesta la tònica de moltes altres empreses informatives, en què la situació potser és menys estable.

En qualsevol cas, la mostra és suficientment elevada per fer-se una idea molt acurada de l'estat de la qüestió: 253 diaris, 123 estacions de televisió i 146 de ràdio, que ocupen 170.000 persones (64,9% homes i 35,1% dones). Els objectius de la recerca eren els cinc següents: analitzar la presència de dones en les empreses informatives, distribuir per sexes tots els nivells jeràrquics, comprovar si hi ha diferències en les retribucions per raons de sexe, conèixer la situació contractual i de dedicació i saber si les companyies han introduït normatives sobre equitat de gènere.

El treball de camp es va dur a terme entre el 2009 i el 2010 i va consistir en un qüestionari molt complex que combinava dades estadístiques sobre el personal amb qüestions de polítiques sobre la igualtat entre homes i dones. La informació dels qüestionaris va ser obtinguda mitjançant entrevista personal de les 150 investigadores que han participat en el projecte, sota la supervisió de dinou coordinadores regionals.

Els 59 països inclosos en la recerca pertanyen a totes les zones del món, que ha estat dividit en set "regions": Orient Mitjà i Nord d'Àfrica, Amèrica (Nord i

Tot i ser majoria en moltes redaccions, les dones periodistes no solen ocupar càrrecs directius. Foto: Sergio Ruiz / Arxiu.

Sud), Àfrica Subsahariana, Àsia i Oceania, Europa de l'Est, Europa del Nord i Europa del Sud.

La radiografia que s'obté d'aquest estudi és molt variada i no es pot parlar d'una tendència comuna. L'estudi permet afirmar que el país de l'Europa de l'Est (Bulgària, Estònia, Hongria, Lituània, Polònia, Romania, Rússia i Ucraïna) com els de l'Europa del Nord (Dinamarca, Finlàndia, Noruega i Suècia) són els que més presència femenina tenen, que en el cas dels primers quasi assoleixen la paritat (52% homes enfront 48% dones), mentre que en l'Europa del Nord el percentatge és de 56,5% homes i el 43,4% dones.

És en aquests països on la presència de dones és més alta en els càrrecs de màxima responsabilitat (ambdues zones

superen un 30%). Es dona el cas que en el nivell que podrien dir de "periodistes" pròpiament dits les dones superen àmpliament un 50%, i en alguns casos (sobretot a l'Europa de l'Est) arriben fins a un 56% (professionals sèniors i júnors). Pel que fa a la retribució, cal dir

Les dones als mitjans són un 39,3% a Espanya, inferior a Alemanya (53%), França (45%) i Regne Unit (43%)

que encara s'observa una menor retribució de les dones, encara que es tendeix a l'equitat. Les investigadores expliquen aquesta diferència dient que les dones són més joves i, per tant, no han arribat, encara, al nivell retributiu dels "sèniors". Per contra, els països on hi ha menys pre-

sència femenina es troben a l'Àsia i a l'Oceania. En aquesta regió s'inclouen 10 països, i es veu que els homes estan en una proporció de 4 a 1. És a dir, elles representen un 20,6% del personal de les empreses informatives. En els nivells de periodistes se situen entre un 32% en el nivell sènior i un 24% en el júnior. Tot i que en aquesta "regió" hi ha una gran diferència entre països: Per exemple, a Austràlia les periodistes representen un 43% del personal, mentre que a l'Índia són un 26% i al Japó només un 20%. Nova Zelanda també presenta una gran disparitat amb, per exemple, Pakistan. Al primer, les periodistes representen un 56% i al Pakistan en són un 14%. Pel que fa a l'Àfrica Subsahariana, amb 15 nacions incloses, les periodistes re-

Jerarquia ocupacional. Nivells segons sexe en les empreses informatives espanyoles

Nivell ocupacional	Homes	% Homes	Dones	% Dones
Govern mitjans	14	82,4	3	17,6
Management alt nivell	28	80,0	7	20,0
Management Sènior	57	80,3	14	19,7
Management Júnior	317	73,0	117	27,0
Professionals Sènior	1.764	56,0	1.384	44,0
Professionals Júnior	640	65,4	339	34,6
Producció i disseny	431	59,6	292	40,4
Professionals Tècnics	1.903	73,2	698	26,8
Vendes, Finances, Administració	911	47,7	1.000	50,3
Altres	990	49,7	1.001	50,3
Totals	7.055	59,3	4.855	40,7

Font: International Women Media Foundation (IMWF)

presenten un 31%, encara que també hi ha grans diferències (a Sud-àfrica són un 42%, mentre que a Malawi i a la República del Congo no arriben a un 15%). A Amèrica (Nord i Sud) inclou 121 companyies entrevistades que ocupen 41.260 persones, de les quals un 63,3% són homes i un 36,7% dones. És de destacar que els homes guanyen bastant més que les dones en quasi totes les categories professionals, que arriba al doble en els càrrecs de govern i màxima responsabilitat empresarial. Per posar-ne un exemple, entre els periodistes sèniors, el salari mitjà més alt dels homes és de 85.023 dòlars anuals, mentre que la mateixa categoria entre les dones és de 65.780 dòlars. Aquesta "regió" està composta per 13 països, 2 al Nord (Estats Units i Canadà) i onze països al Sud, i hi ha fortes diferències entre aquests. El país que menys percentatge de dones periodistes té és Argentina, que en nivells sènior està per sota d'un 30% (concretament un 26%),

mentre que Puerto Rico és el país que més representació femenina té, un 55% entre els sèniors i un 66% entre els professionals júnior, la qual cosa vol dir que les dones joves estan tenint una forta pujada en els mitjans d'aquesta zona. Puerto Rico és també un dels països que més dones té en les cúpules governamentals dels mitjans, un 32%,

En els nivells de màxima responsabilitat de les redaccions espanyoles, les periodistes representen un 18,5%

només superat pels Estats Units (35%). En contra del que podria semblar, la situació de les dones i homes periodistes en els mitjans d'Amèrica del Nord i Amèrica del Sud no difereix gaire en totes les categories. Cal destacar que en el continent Americà (tant al Nord com al Sud) la presència de dones professionals és de les més altes del món.

ELLES NO ASCENDEIXEN

Per últim, l'Europa Occidental va estar representada per Alemanya, Espanya, França i Regne Unit, on es van entrevistar 47 empreses informatives, que ocupen 14.020 dones i 18.340 homes, per tant, les dones representen un 43% dels empleats, tot i que entre els periodistes són un 45%, i els salaris són pràcticament iguals. Les periodistes representen un 53% a Alemanya, un 45% a França, un 43% al Regne Unit i un 39,3% a Espanya.

A Espanya, van ser entrevistats un total d'11 mitjans (4 diaris, 4 televisions i 3 ràdios). Concretament, van ser TV3, Catalunya Ràdio, Ràdio Barcelona, *El Periódico de Catalunya* i *La Vanguardia* a Catalunya; TVE, *El País*, *El Mundo* i Ràdio Nacional d'Espanya a Madrid; Canal Sur a Andalusia i Euskal Telebista al País Basc. Espanya tenia assignada una forquilla d'entre 11 i 14 mitjans, però els 4 restants que es va intentar incloure van declinar participar en aquest estudi.

L'elecció dels mitjans va intentar comptar amb aquells més representatius. Aquesta tria es va fer considerant la seva penetració social. És evident que van quedar fora de l'estudi moltes empreses informatives més petites (algunes de les més grans s'hi van negar), que és on treballa la majoria de periodistes, però l'estudi assignava un nombre limitat a cada país. En aquestes 11 empreses, treballen 11.910 persones, de les quals un 59,3% són homes i un 40,7% dones.

En els nivells de màxima responsabilitat, les dones són un 18,5%. És de destacar que entre els periodistes, el nivell sènior té un 44%, més alt que el nivell júnior (34,6%) la qual cosa vol dir que les joves generacions ho tenen molt complicat per accedir a aquests mitjans consolidats, que sembla ser que estat copats per professionals d'una certa edat. ■